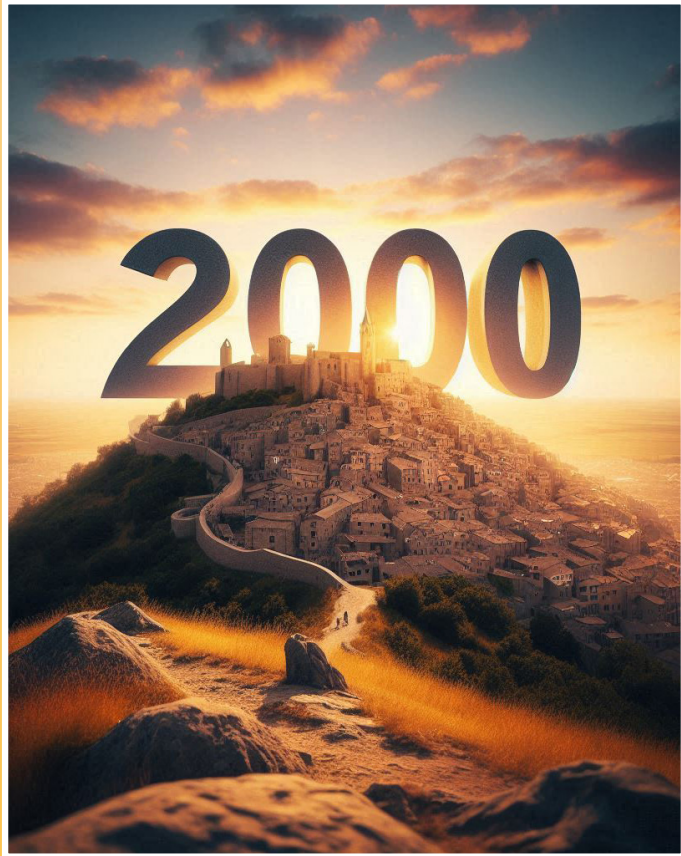

NOVO
IZDANJE

KONTRABANT 2

Za Apple II

BRUTAL DELUXE

REFERENTNA KARTICA

I. Što trebate

- Apple II Plus (Europlus), IIe, IIc, IIgs ili Apple II emulator
- 64K bajtova RAM
- Disk jedinica

II. Učitavanje diska

1. Isključite napajanje vašeg Applea i otvorite vratašca pogona diska.
2. Umetnite disk u pogon I i zatvorite vrata pogona.
3. Uključite računalo. Disk pogon će zavrtjeti disk i program će se učitati.

III. Kako igrati

Kad god vidite (>), računalo čeka vaše naredbe. Možete upisati do dva puna retka teksta odjednom. Ako pogriješite, koristite tipku sa lijevom strelicom za brisanje pogreške. Kada završite s upisivanjem naredbi, pritisnite tipku RETURN. Računalo će odgovoriti i (>) će se ponovno pojaviti.

KONTRABANT 2 ZA APPLE II

Dobrodošli u drugu slovensku igricu koju su 1984. napravili Žiga Turk i Matevž Kmet za tada najpopularnije mikroračunalo u Jugoslaviji, Sinclairov ZX Spectrum, privrženo nazvan "duga".

Da su Žiga i Matevž imali u prilici napisati program za Apple II, izgledao bi upravo ovako. Apple II je u tadašnjoj Jugoslaviji bio prisutan uglavnom u raznim većim tvrtkama i akademskim institucijama. Cjenovno nije bio nimalo blizu domaćim kućnim mikroračunalima poput ZX Spectruma i Commodorea 64.

U Jugoslaviji je Branimir Makanec donio Apple II računala u škole i javne ustanove. Makanec je bio zaposlen u tvrtki Ivasim koja ga je poslala na specijalizaciju u Ameriku, gdje je vidio da Amerikanci u školama koriste tada vrlo popularno računalo Apple II. Od 1979. Apple II računalo je imalo više od 400.000 obrazovnih i ozbiljnih programa, pa je Apple II bio prvi izbor. Tvrtka Ivasim nazvala ga je KAG A2 100 "univerzalno školsko računalo".

Zbog pravila uvoza, gdje je proizvodnja morala biti "domaća", a same komponente teško uvoziti iz inozemstva (cijena osnovnog modela tada je bila 300.000 dinara), Apple II je u brošurama predstavljen kao proizvod domaćih stručnjaka u suradnji s Amerikancima. Zapravo, bio je to samo Apple II Plus / Europlus, koji je Apple predstavio 1979. godine za europsko tržište i Australiju.

Kasnije je prodaju Apple računala preuzela privatna tvrtka Velebit (Velebit OOUR Informatika ili Velebit Informatika) koja se sljedećih nekoliko godina bavila podrškom i prodajom Apple računala. Ivasim je pak napravio vlastiti model klona Apple II pod nazivom Ivel Ultra, kao zamjenu za univerzalno školsko računalo KAG A2 100.

Velebit je prilagodio i lokalizirao dosta softvera, uključujući i "Apple Ured" koji je uključivao uređivač teksta, baze podataka te uređivanje računskih ćelija ili tablica. Kasniji modeli kao što su Apple IIe i IIc podržavaju naglaske, jer imaju ugrađen YU ROM s našom tablicom znakova.

U prosincu 2023. Tomaž Štih prilagodio je kod Kontrabanta 2 za naše slovensko računalo Iskra Delta Partner i rodila se ideja da bi to bila prava igrica koja bi mogla raditi i na Apple II računalu.

Po internetu i forumima tražio sam stručne programere i zaista, u prosincu 2024. želja mi se ispunila. Kontaktirao me Antoine Vignau iz BRUTAL DELUXE SOFTWARE, koji mi je rekao da može prevesti kod i pripremiti ga za Apple II. U prosincu 2024. i siječnju 2025. bili smo u kontaktu, pripremali i testirali igru. Antoine je programirao, a ja sam testirao svaki korak po korak igre različitim rješenjima. Stvorena je velika karta sa sobama u igri. Također je bilo potrebno dešifrirati tajne prolaze i sekvencijalno važne zadatke; inače računalo ne bi prepoznalo naredbu.

Jako sam zadovoljan što smo uspjeli. I ne samo to, prilagodili smo igru za engleski i francuski jezik.

Janez J. Starc

UVOD

Originalni uvod iz 1984.

Sve je počelo u proljeće na raskrižju ispred gostionice Figovec. Točno na sredini raskrižja, gdje obično stoji policajac, stajao je mladić. U rukama je držao kartu i kompas. Tražio je put kojim bi mogao slijediti smjer zemlje prema novim znanjima i tehnologijama, a imao je i svoje malo kućno računalo. Oko njega su se, kako je to običaj u Ljubljani, okupili prolaznici i svatko mu je pomogao na svoj način

Da priča ne bude preduga, odmah ćemo preskočiti na trenutak kada je kraj Slovenija športa prošetala daljnja rodbina književnika Frana Levstika. Čovjek je na glavi imao upravo onakav šešir širokog oboda kakav se preporučuje za zaštitu od soli na glavi (iz pouzdanih izvora doznajemo da su šeširi odavno izašli iz mode), a na desnom ramenu mu je sjedio njegov vjerni skakavac. Zbunjeni mladić ga je odmah prepoznao. Kroz glavu mu je prošla iskra. Pogledao je na zapad prema trgovini Iskra, namrštio se, poskočio na mjestu i pokazao je prema sjeveru.

Ljudi koji su svjedočili ovom događaju ispričali su priče o dječaku u čijoj je glavi sijela iskra. I kao svaka glasina, i ova je u više inačica kružila Slovenijom. Ljudi su sve češće dolazili na mjesto čuda i svi su, gledajući prema zapadu, usmjeravali prema sjeveru. Prvo smo ih brojali, ali kad je brojka postala malo veća, pogriješili smo i stali.

Nekoliko dana kasnije na policama naših knjižara pojavila se kazeta na kojoj se nalazila i pustolovna igra KONTRABANT. Autori su priču prepisali iz knjige koju je napisao život i prilagodili je za računalne medije. Priča je bila vrlo bogata sadržajem, ali nije imala slike pa nije bila primjerena za predškolce.

Žiga Turk je shvatio da na najmlađima svijet ostaje (jer svi ostali već bježe). Zakopao se u posao i napisao program koji omogućuje da u igricu ubacite onoliko sličica koliko je zanimljivo djeci predškolske i školske dobi u zemlji i inozemstvu.

Uz računalni program, na kaseti se nalaze i dvije pjesme iz pera majstora Janija Kovačiča. Dru- ga pjesma pod nazivom Kontra song također je najbolji alat za igrače pri igranju. Ako se nađete pred nerješivim problemom, onda pažljivo poslušajte tekst pjesme i nećete požaliti.

KONTRABANT 2 se više ne bavi svojom zadaćom, koju propisuje sam naziv, već pokušava naučiti kako koristiti računalo za bolje sutra. Možda je ovakav način korištenja pomalo neobičan, ali ipak ćete naučiti mnoge stvari koje ste zaboravili u školi ili koje više nisu u nastavnom planu i programu.

Naoružani znanjem, očekujemo vas već u 2000. godini, a do tada ćemo se potruditi za vas i pripremiti još neke trake.

Ciril Kraševac

DOBRODOŠLI U KONTRABANT 2

Postojalo je vrijeme kada je život bio pun napetosti. Mogao bi te pojesti špiljski medvjed, baciti lavovima, mučiti zbog vješticearenja, progoniti zbog šverca, mogao bi te gaziti dok čekaš u redu u trgovini. Danas, u našoj svijetloj budućnosti, najgore što vam se može dogoditi je da vam saksija s cvijećem padne s desetog kata na glavu i potpuno se razbije. I uvijek možete kupiti novi.

Cilj KONTRABANTA 2 je pronaći vrata 2000. godine i ući. Računala su naša budućnost. Vidjet ćete, duga može biti vrlo korisna stvar čak iu kamenom dobu. U ovoj avanturističkoj igri nećete morati uložiti nikakav napor. Vaš elektronički prijatelj otputovat će u zemlju silicijskih čipova. Recite mu što da radi jednostavnim naredbama, a on će vam na ekranu reći što vidi i što može učiniti.

Učitavanje Kontrabanta 2

Za učitavanje KONTRABANTA 2 slijedite upute na svojoj Referentnoj kartici.

Vidjet ćete originalni uvodni grafički zaslon nakon kojeg slijedi obavijest o autorskim pravima i prvi opis početne lokacije igre:

Ti si jedini pismen u svojoj zemlji. Ostali naravno isto bi hteli ali ti si onaj koji ih moze spasiti. Pozuri ! ...

Skoci na gumicu !

Pritisnite bilo koju tipku za prelazak na sljedeći zaslon.

Sam u kuci stojis i drzis Dugu u rukama.

Putevi vode na VAN.

Vidim i : ogledalo

Kako napred?

Pored upita (>) pokušajte upisati sljedeće:

VAN

Razgovor s KONTRABANTOM 2

Kada igrate igru KONTRABANT 2, razgovarate s KONTRABANTOM 2 na čistom hrvatskom jeziku, upisujući sve svoje zahtjeve na tipkovnici kada vidite upit (>). Kada završite s upisivanjem retka, pritisnite tipku RETURN i KONTRABANT 2 će probaviti vaš zahtjev. Sve riječi koje upisujete razlikuju se po prva četiri slova, a sva slijedeća slova se zanemaruju. Na primjer, upisivanje POBERI DOZVOLU jednako je upisivanju POBE DOZV. Rečenica mora sadržavati glagol i obično objekt, ali ponekad kada razmjenjujete stvari morate napisati objekt za objekt. Neki primjeri:

KRALJESTVO KONJA, KAFU PUSKU, POBERI EMONCA, POBERI OGLEDALO, ODKLJUCAJ VRATA, POSADI LIPU, SVUCI PRSTEN, PRODAJ KIP, UHVATI REGU, UDRI VRAGA, PROGNOZIRAJ VREME, SOL GLAVU ...

Naredbe za istraživanje

Najbolji način za kretanje s mjesta na mjesto je upisivanje smjera kojim želite ići. Prihvatljivi pravci su SEVER ili S, JUG ili J, ISTOK ili I, ZAPAD ili Z, SI, SZ, JI, JZ (SEVEROISTOK, SEVEROZAPAD, JUGOISTOK ili JUGOZAPAD odnosno), i također VAN ili UNUTRA.

Kada uđete u određeno mjesto (mi to zovemo soba), KONTRABANT 2 obično prikazuje opis sobe i opis svih zanimljivih objekata s kojima biste mogli komunicirati. Naredba **OPIS** govori KONTRABANTU 2 da vam ponovno nacрта opis sobe ako želite ili se opis ne vidi na ekranu, ako ste upisali mnogo naredbi.

Kako odustati

Ako želite prestati igrati upišite **KRAJ**. KONTRABANT 2 će odgovoriti **Upisao si poteza: (broj vaših poteza). 1 zaradio (vaš postotak postignutih bodova). Siguran si da ne ide više? (D/N)?**

Pritisnite **D** i ispali ste iz igre.

Ako želite nastaviti igrati s ove određene pozicije, ali kasnije, slijedite upute **SPREMANJE POZICIJE U IGRI**.

Spremanje pozicije u igri

Trebat će vam neko vrijeme da odigrate KONTRABANT 2 do kraja. Gotovo sigurno nećete završiti u jednom dahu. KONTRABANT 2 vam omogućuje da kasnije nastavite igrati bez potrebe da počnete ispočetka. Postoji naredba **SAVE** koja pravi "snimku" vaše pozicije u igri.

Kada se pojavi upit (>), upišite: **SAVE**, zatim pritisnite tipku **RETURN**. KONTRABANT 2 će odgovoriti sa **Spremi igru (Ladica 1-9)?** Sada imate 9 reža koje možete popuniti snimkom svoje lokacije, ali budite oprezni na stvarnom disku, spremanje svih 9 reža možda neće uspjeti jer na disku nema puno prostora.

Vraćanje spremljene pozicije u igri

Ako želite nastaviti igrati s mjesta na kojem ste napravili snimku, slijedite postupak **UČITAJ**. Možete **UČITATI** spremljenu snimku bilo kada tijekom igre.

Kada se pojavi upit (>) upišite: **LOAD** i pritisnite tipku **RETURN**. KONTRABANT 2 će odgovoriti s **Učitaj igru (ladica 1-9)?** Pritiskom na brojeve 1-9 doći ćete do spremljene snimke.

Popis naredbi KONTRABANT 2

Kako biste pojednostavili svoju avanturu, možete naručiti KONTRABANT da vam da informacije putem upisivanja specifičnih naredbi. Ove se naredbe mogu koristiti uvijek iznova prema potrebi. Upišite svoju naredbu kao rečenicu za KONTRABANT nakon što se pojavi upit (>).

Popis naredbi je:

OPIS

Opisuje vaše okruženje.

INVENTAR

Popisuje vašu imovinu.

KRAJ

Prestani igrati.

SAVE

Sprema poziciju u igri na vaš disk za pohranu.

TOCKE ili REZULTAT

Prikazuje vaš trenutni rezultat.

KORACI

Prikazuje koliko ste koraka napravili u igri.

Popis Apple II naredbi

Dodali smo sljedeće naredbe kako bismo poboljšali vaše iskustvo igranja.

HOME

Upišite jednom kako bi se tekstovi pomicali na svakoj novoj lokaciji. Unesite drugi put za brisanje zaslona na svakoj novoj lokaciji.

CASE

Prebacuje se između teksta u malim ili velikim slovima.

Uobičajeni glagoli

Slijedi popis glagola koje obično koriste avanturisti. Ovaj popis ne predstavlja cijeli raspoloživi vokabular i ne spominje brojne varijacije koje možete konstruirati koristeći prijedloge (npr., VILE VINO, BISER LEK, SMOLU SITULU itd.).

KUPI

KOPAJ

BACI

DAJ

UZMI

UPECAJ

PROBUDI

IZLECI

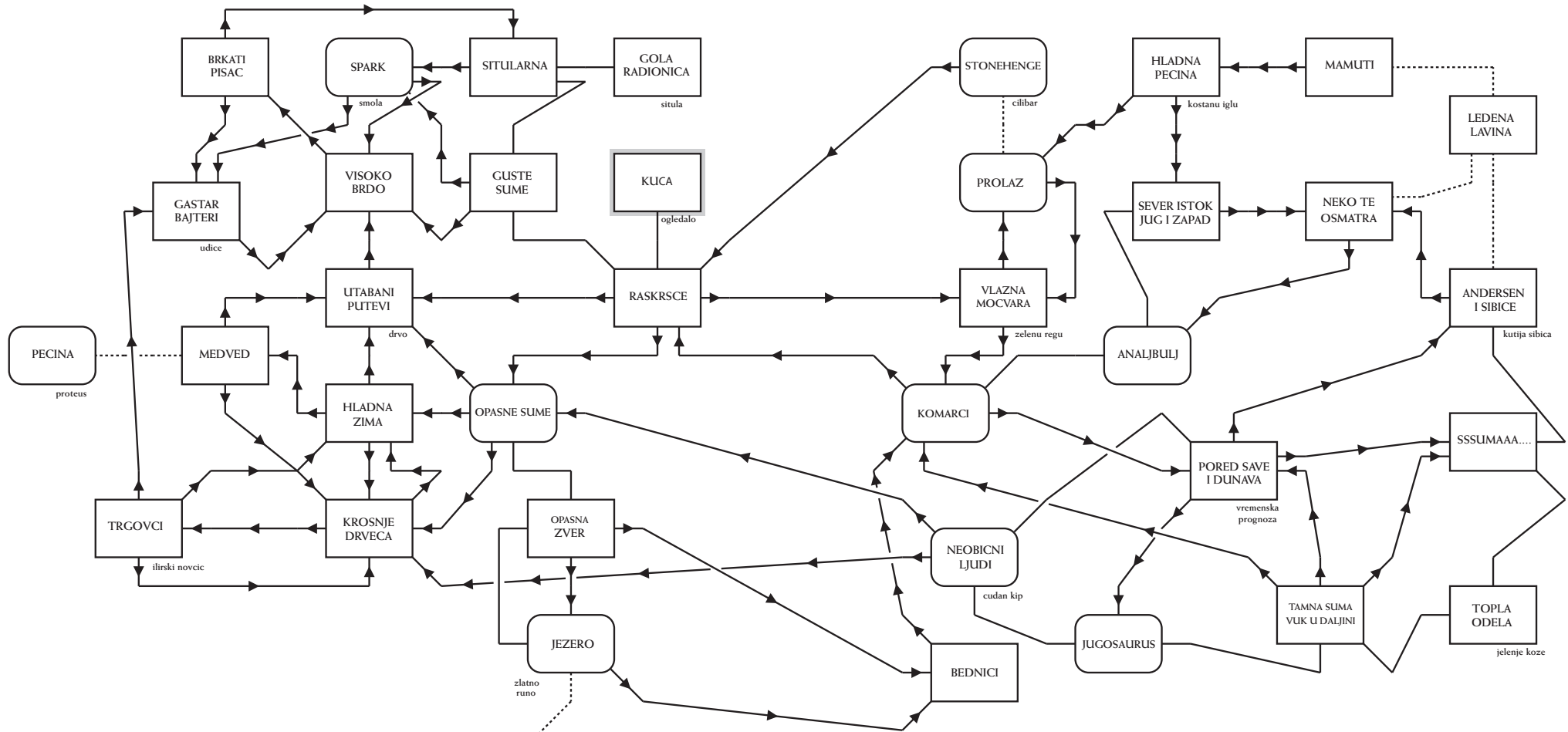
POJEDI

ODKOPAJ

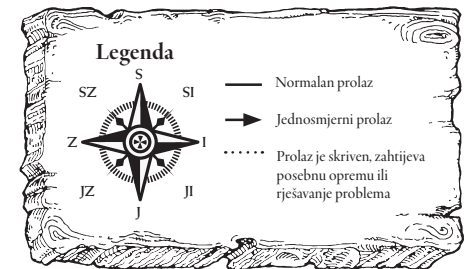
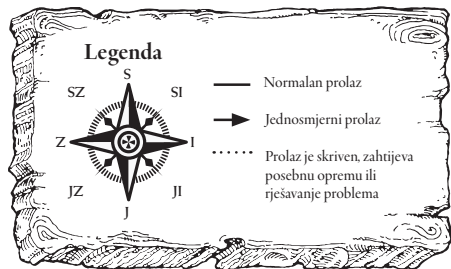
UBIJ

OBUCI

SPASI

PRVI SVIJET

LEKSIKON

AKVEDUKT: Vodovod sagrađen u obliku mosta preko dolina i klanaca naziva se akvadukt, kako su ga nazvali stari Rimljani. Mrežu vodovoda koju su započeli Rimljani kasnije su proširili Bizant i Turci. Sačuvani solinski akvadukt koji je vodom opskrbljivao Split izgrađen je u vrijeme Dioklecijana. Bizantinci su izgradili akvadukt kod Skoplja, a Turci veliki i mali vodovod u Starom Baru, koji su sačuvani do danas.

ATIL: Hunski vladar Atila u povijesti je zapamćen po nadimku "bič Božji". Tijekom velike seobe naroda ujedinio je hunska plemena i pokorio mnoge narode od Volge do Njemačke. Čak mu je i bizantski car morao plaćati danak. Atila je sa svojim Hunima napredovao do teritorija današnje Francuske, a kod Pariza na Katalonskim poljima konačno ga je porazio rimski vojskovođa Aetius. Nakon Atiline smrti hunska se država raspala. Priča se da je Atila umro negdje kod Ribnice u Dolenjskoj. Mještani još uvijek tragaju za njegovim tijelom i blagom zakopanim s njim.

CAR DUŠAN: Sin Stefana Dečanskog živio je od 1308. do 1355. Bio je kralj Srba, a kasnije i Grka. Budući da se Stefan Dečanski nije iskazao u borbi protiv Bizanta, srpsko plemstvo je pomoglo u dolasku Dušana na vlast. Srušio je oca, a potom tako uspješno vladao Srbima da su oni dosegli vrhunac svoje moći. Pod carem Dušanom, srednjovjekovna srpska država obuhvaćala je i Albaniju, Epir i Tesaliju. Nakon Dušanove smrti ti su teritoriji otpali. Dušan je izdao jedinstveni zakonik koji se sastojao od 205 ljudskih i plemenitih pravnih odredbi.

CARICA MILICA: Srpska princeza, supruga kneza Lazara, posle njegove smrti upravljala je njegovim imanjem u ime njihovog maloletnog sina Stefana. Kad je postao punoljetan, carica Milica se povukla u manastir, ali je i dalje imala značajan utjecaj u državnim poslovima. Sagrađila je manastir Ljubostinj, gde je i sahranjena.

CAR LAZAR: Bio je samo car u narodnim pjesmama iz kosovskog ciklusa. Rođen u Prilepu oko 1371., služio je na dvoru cara Dušana i cara Uroša u vrijeme kada je središnja vlast počela slabiti. Lazar je vješto povećavao svoju moć i utjecaj, uglavnom udajući svoje kćeri za važne uglednike. Država

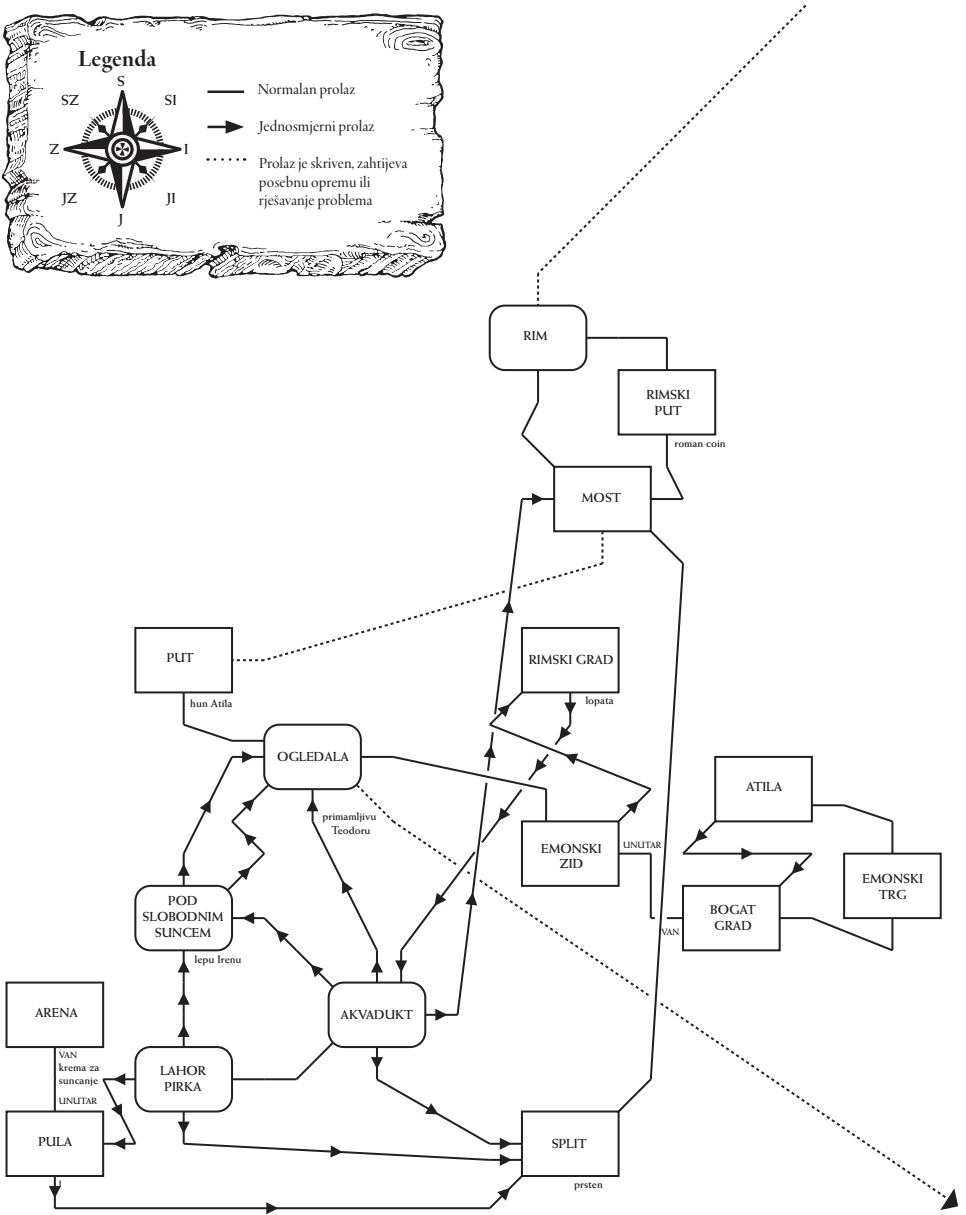
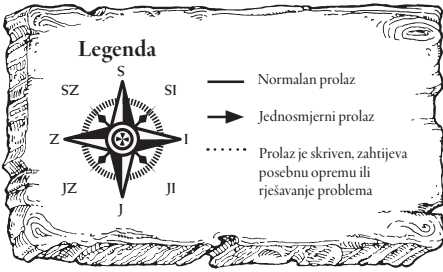
kojom je vladao zahvatila je s vremenom cijelo Pomoravlje, Šumadiju i nekoliko gradova, među kojima Golubac, Rudnik i Užice. Lazar je sudjelovao u Kosovskoj bici 1389. godine, gdje je poražen i pao, zajedno s većinom srpskog plemstva i prvaka.

ĆIRIL I METOD: Braća misionari iz Soluna otišli su u Moravsku pokrštavati Slaveni. Bili su visoko obrazovani; jedan je bio profesor filozofije i knjižničar, a drugi visoki državni dužnosnik. Oni su stvorili prvo slavensko pismo (glagoljicu) i preveli crkvene knjige na makedonski jezik. Navukli su nemilost njemačkog svećenstva, pa su morali otići u Rim ispričati se papi. Tu je Ćiril umro, a Papa je pohvalio Metodijevo djelo i imenovao ga moravskim nadbiskupom. Po povratku u Moravsku njemačko je svećenstvo Metoda zatvorilo. Kasnije je ponovno hodočastio u Rim i ubrzo potom preminuo. Učenici Ćirila i Metoda širili su svoje učenje među južnim Slavenima.

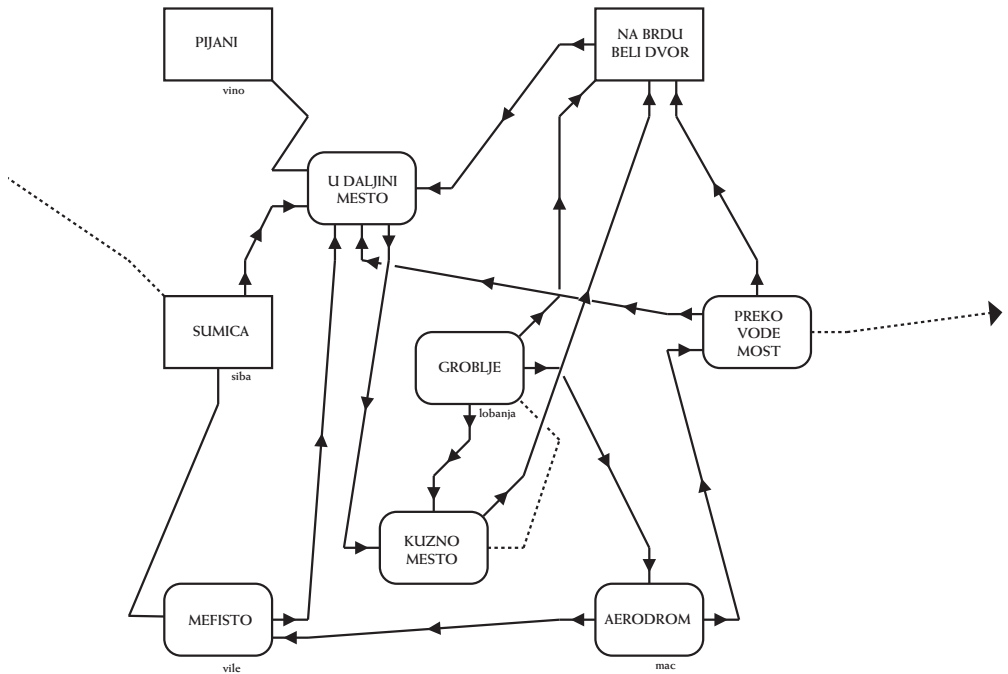
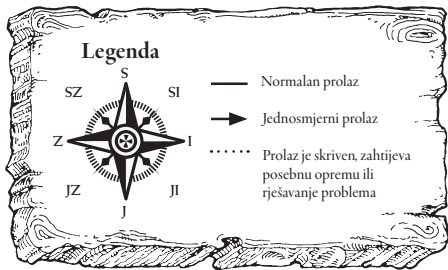
ČOVJEČJA RIBA: Ovaj vodozemac s repom, koji živi u krškim podzemnim vodama od Slovenije do Crne Gore, dugačak je do 30 centimetara. Ime je dobio po svojoj blijedoj, ružičastoj kožici koja podsjeća na ljudsku kožu. Čovječja ribica diše plućima, ali zadržava škrge. Oči su mu atrofirane, prekrivene kožom. Ima ga u Postojnskoj jami, jami Vjetrenici u Hercegovini, špiljama dinarskog krša i nigdje drugdje u svijetu. Hrani se malim rakovima i drugim sitnim životinjama. Razmnožava se polaganjem jaja na temperaturi iznad 16°C, a na nižim rađa žive mlade. Pećinski su ga ljudi često bacali predatorima kako bi se zaštitili (neistina!)

DUBROVNIK: Ovaj prekrasan grad na istočnoj obali Jadranskog mora ima bogatu povijest. Nekoć poznat po svojim trgovcima, Dubrovnik je bio poznat po slobodi i želji za neovisnošću. Brojne kulturno-povijesne znamenitosti koje su stoljećima nastajale u bogatom Dubrovniku danas privlače mnoštvo turista. Dubrovčani su cijenili novac, pa su trgovali s gradovima u unutrašnjosti Balkanskog poluotoka. Također su cijenili slobodu i odolijevali svim stranim utjecajima, osobito Mlečanima i Turcima. Voljeli su umjetnost, pozivajući u svoj grad umjetnike koji su stvorili brojna remek-djela. Dubrovnik je bio dom prve ljekarne u Europi.

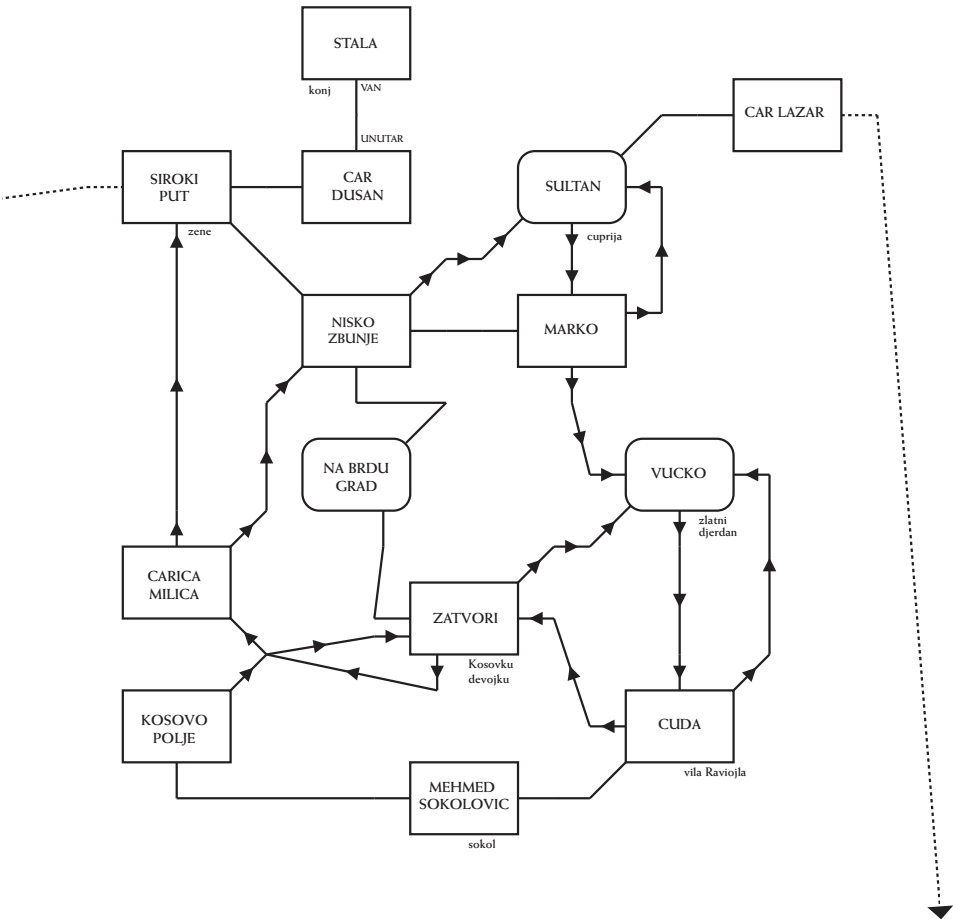
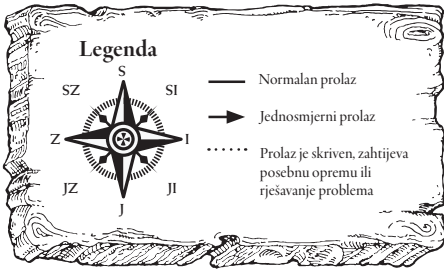
DRUGI SVIJET

TREĆI SVIJET

ČETVRTI SVIJET

LEKSIKON

EMONA - EMONEC: Na području današnje Ljubljane nalazilo se ilirsko, kasnije rimsko naselje Emona. Brojni arheološki nalazi svjedoče da su Rimljani u Emoni uživali u bogatom i ugodnom životu, ne zaboravljajući udobnost ni umjetnost. Kip Emoneca, pronađen tijekom arheoloških iskapanja u modernoj Ljubljani, dobro je očuvano umjetničko djelo koje danas krasi jedan od najvećih trgova u Ljubljani.

FRANZ JOSEPH: Bio je austrijski car, hrvatsko-ugarski kralj i car Austro-Ugarske Monarhije, prvenstveno posljednji predstavnik feudalnih i apsolutističkih nastojanja u Europi i žestoki protivnik bilo kakvih narodnooslobodilačkih pokreta negermanskih naroda. Roden je i umro u Schoenbrunnu. Njegov sin, nadvojvoda Franjo Ferdinand, ubijen je u Sarajevskom atentatu, koji je bio neposredni povod Prvom svjetskom ratu.

GORSKI VIJENAC: Ova pjesma je najbolje djelo Petra Petrovića Njogoša. Pjesnik opisuje uništavanje preobraćenika na islam za vrijeme Vladike Danila početkom 18. stoljeća. Pjesma je lirsko-epsko razmišljanje o slobodi i vrijednosti života. Preveden je na gotovo sve europske jezike. U "Gorskom vijencu" susrećemo i Vuka Mandušića i čitamo redak "Svaka će puška biti smrtonosna u rukama Mandušića Vuke". Ne bi bilo na odmet uzeti jedno od izdanja u ruke i pobliže se upoznati s "Gorskim vijencem".

ĐAVO HRANI PUHOVE: Puhovi su ukusna mala stvorenja, a lovci na puhove su bez premca. Tko želi uloviti mnogo puhova, neka se drži savjeta Valvasora u "Slavi vojvodine Kranjske". Subotom navečer i blagdanima vrag izlazi u stado puhova. Uzme bič, pucne, a puhovi bježe od njega. Lovac na puhove koji naiđe na puhove koji bježe može ih uloviti toliko da ne zna što bi s njima. No, budući da je vrag opasan, seljaci i puhovci radije su odustali od lova i sakrili se u svoje domove ako bi u šumi čuli prasak i pucketanje. Što ako ga pokušaš udariti štapom?

ILIRI: Ova skupina plemena naselila je zapadni dio Balkanskog poluotoka već sredinom drugog tisućljeća prije Krista i žestoko se odupirala Rimljanima koji su ih htjeli uništiti. Godine 167.

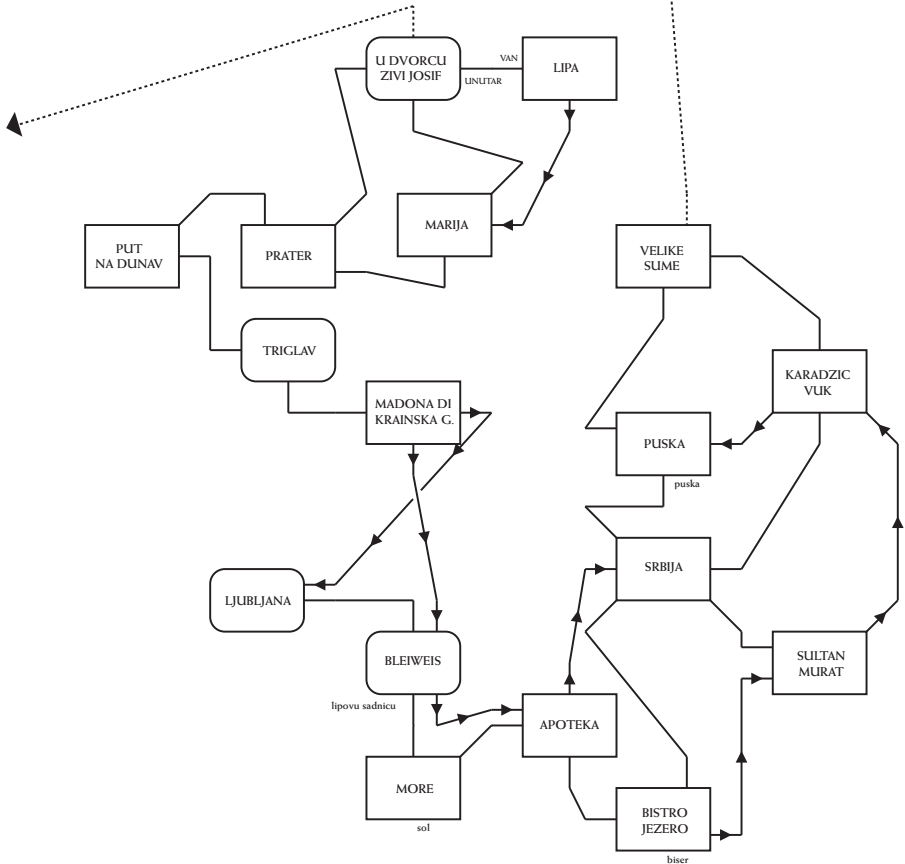
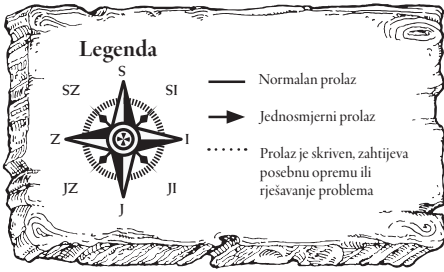
raspada se savez ilirskih plemena, a Iliri se pripajaju Rimu. Mnogi su Iliri postali rimski generali, a neki i rimski carevi. One koji nisu bili romanizirani pod utjecajem Rima, Slaveni su nakon dolaska asimilirali. U 19. stoljeću prevladavalo je pogrešno mišljenje da su Južni Slaveni potomci Ilira.

JANEZ BLEIWEIS: Roden 1808., bavio se novinarstvom i politikom, bio je liječnik i veterinar. Uređivao je Novice i objavljivao poučne članke o poljoprivredi i obrtu te promicao stručno izražavanje u gospodarstvu. Za njegova uredništva u Novicama surađivali su svi slovenski pisci. No, Bleiweis je slavio Koseškog, a nije odao pravo priznanje Prešernu, što je razljutilo mlade Slovence, osobito Stritara i Levstika. Nije imao pravog smisla za umjetnost, ali je svoje stručno znanje učinkovito koristio: pisao je veterinarske knjige i sastavljao slovenske čitanke za niže razrede srednjih škola. Umro je 1881. godine.

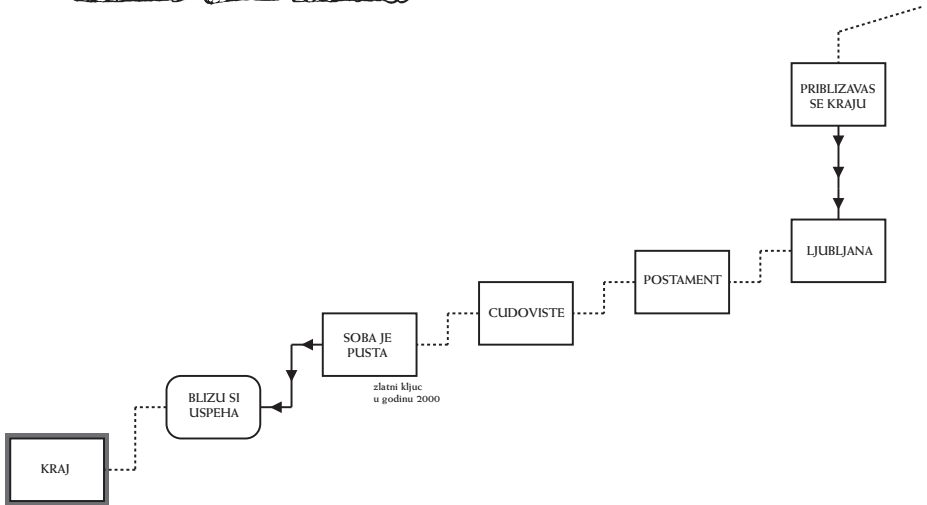
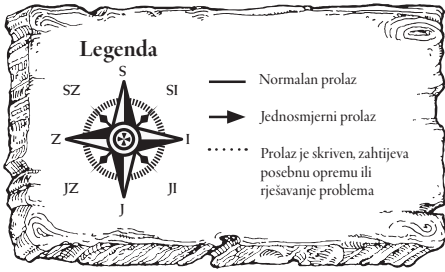
JANTAR: Ovo je fosilna smola crnogoričnog drveća iz geološkog razdoblja tercijara, tipično žućkasta, rijetko crvena. Obično se nalazi nekoliko metara ispod morskog dna, a valovi ga tada izbace na obalu. Ronioci ga vade iz mora, a na kopnu se vadi iz tla. Naslage jantara nalaze se uz obalu Baltičkog mora, odakle se u antičko doba prenosio preko slovenskog teritorija.

JAZON: Junak iz grčke mitologije, bio je vođa Argonauta i zapovjednik broda Argo. Kad je odrastao, želio je zasjesti na prijestolje s kojeg je nepravedno smijenjen njegov otac Jolka. Međutim, vladajući kralj Pelije zahtijevao je da Jason najprije učini herojsko djelo: donese mu Zlatno runo. Jazon je okupio Argonaute i krenuo u potragu. Čarobnica Medeja, njegova saveznica, pomogla mu je u potrazi za legendarnim Zlatnim runom. Vjeruje se da su se Argonauti vratili s obala Crnog mora ploveći Dunavom i Savom, proveli zimu na obalama Ljubljanskog jezera, a zatim prenijeli Argo kroz Vrhnika vrata do Idrijce i Soče.

PETI SVIJET

ZAVRŠETAK

LEKSIKON

STOLANI (ili Jezerci): U prapovijesti ljudi su svoje domove gradili na najnepristupačnijim mogućim mjestima. U močvarnim područjima zabijali su stupove u močvaru, a na pilotima gradili kuće ili čitava naselja. U Sloveniji su na Ljubljanskom barju pronađeni ostaci naselja na kolibama.

ŠVERCANJE: Ako nismo sigurni što znači riječ kontraband, Slovenski pravopis nudi sljedeća objašnjenja: kontraband: šverc, švercana roba; kontrabandar: krijumčar; kontrabandarica: krijumčarka; kontrabandarati: švercati; kontraband (prilog): prevesti preko granice.

KOSOVKA DJEVOJKA: Djevojka sa Kosova polja, dobra, druželjubiva i požrtvovana djevojka koja je njegovala ranjene srpske junake zaostale nakon bitke s Turcima. Ublažila im je patnju i dala im hrabrost. Kosovka devojka pojavljuje se u mnogim srpskim narodnim pjesmama koje slave događaje vezane za Kosovsku bitku, ali ona je u suštini otelotvorenje svih Srpkinja koje su u to vreme hrlile na bojno polje i oslobađale patnje srpskih junaka.

KOZOROG: Pripadnik obitelji koza i ovaca, kozorog je potpuno izumro u Sloveniji. To je bilo zbog priče u koju su ljudi slijepo vjerovali i kojoj su vjerovali. U želucu kozoroga tražili su čudnesni kamen koji je trebao liječiti razne bolesti i vraćati mladost i snagu. Kamen je zapravo samo nakupina bilja i trave. Danas kozorogi ponovno žive u Julijskim Alpama i Karavankama. Godine 1860., kada je u europskim planinama ostalo samo 50 primjeraka ovih životinja, zaštićene su u Pijemontu, u masivu Gran Paradiso. Kako su se životinje razmnožavale, preseljavane su u mnoge rezervate. Eto, sada žive slobodno. Ljudi više ne vjeruju u priču o čudnesnom kamenu, pa je kozorog zaštićen od divljih lovaca i ljudi željnih zdravlja i mladenačke svježine.

KRAPINA: U blizini ovog zagorskog grada otkriveni su fosilni ostaci diluvijalnog pračovjeka, koji je pripadao neandertalskoj rasi. Kostii su bile žestoko polomljene, pa su istraživači zaključili da se Krapinčanin bavio kanibalizmom. Istraživači su uz ognjišta pronašli oruđe i oružje od kamena i kosti, a pougljenjene kosti također dokazuju da je krapinski pračovjek već poznao i koristio vatru.

LEPENSKI VIR: Arheološko nalazište prapovijesnog naselja na obali Dunava datira iz 6. tisućljeća pr. Naselje se sastoji od nekoliko trapezoidnih kuća. Unutar kuća, oko ognjišta, pronađena je keramika, kameno oružje i oruđe, te zanimljive figurice ljudi i životinja. Ovo su vjerojatno najstarije poznate figurice koje predstavljaju ljude.

MAMUT: Divovski dugodlaki slon iz prapovijesti odavno je izumro, ali još uvijek znamo kako je izgledao jer su njegove kosti i kosturi pronađeni na mnogim mjestima diljem Europe. U Sibiru su čak otkriveni savršeno očuvani mamuti s kožom i dlakom. Mamuti su u našim krajevima živjeli sve do ledenog doba, a njihove kosti pronađene su oko Dunava, Drave i Save. Najpoznatije nalazište mamutovih kostiju nalazi se u Nevljici kod Kamnika.

MARKO KRALJEVIĆ: Imao je velike brkove, nalik na polugodišnje janje koje mu visi ispod nosa. Kad su ga neprijatelji tukli, navodno je rekao da ne probude buhe u njegovom kaputu. Vila mu je darovala pomoćnika, konja Šarca, s kojim je Marko dijelio sve, a osobito vino. Marku je u svakom pogledu pomagala i vila polusestra.

MEHMED PAŠA SOKOLOVIĆ: Veliki vezir turske države, koji je živio od 1505. do 1579. godine, bio je porijeklom Srbin. Oduzet je od roditelja kao dijete, preobraćen na islam i školovan u Adrianopolu. Istaknuo se brojnim vojnim pobjedama, a 1551. godine postao je vrhovni zapovjednik turske vojske. Pod njegovim utjecajem turska politika prema Srbima bila je popustljiva, dopuštajući Srbima da grade samostane i da se kulturno razvijaju. Sokolović je 1568. prisilio Austriju na mir i osvojio Arabiju 1570. Bio je veliki vezir sultana Murata III. Imao je mnogo neprijatelja i pao je kao žrtva atentata. Jedan od njegovih značajnih doprinosa bila je izgradnja čuvene kamene čuprije na Drini u Višegradu.

LEKSIKON

MURAD I: Ovaj sultan je odgovoran za planirani prodor Turaka u Europu i stvaranje njihovog carstva na Balkanskom poluotoku. Rođen 1319. godine, postao je sultan 1362. godine. Godine 1371. porazio je srpsku vojsku u bitci na Marici, a potom se borio po cijelom Balkanu i stigao do Bosne. Bugarima je uzeo Sofiju i prisilio ih na plaćanje danka. Sudjelovao je u Kosovskoj bici, gdje je njegova vojska porazila Srbe. Međutim, Murat I nije mogao proslaviti pobjedu, jer ga je na Gazimestanu ubio Miloš Obilić. Na mjestu njegove smrti podignut je mauzolej, Muratova grobnica.

NERO: Rimski car Neron nije zapamćen po dobrim djelima, već po svojim krvavim i nasilnim akcijama. Živio je od 37. do 68. godine. Na prijestolje ga je postavila njegova majka, Agripina Mlađa, koja je prije toga otrovala svog muža Klaudija. Tijekom svoje vladavine Neron je ograničio prava senata i ojačao carsku vlast. Kao krvoločan i nasilan vladar naredio je smrt vlastite majke, žene i polubrata, a svog učitelja Seneku natjerao je na samoubojstvo. Pokrenuo je skupe i nerazborite ratove kako bi pronio svoje ime diljem svijeta. Vjerujući da je umjetnik, često je s velikom pompom nastupao u kazalištima i cirkuskim arenama kod kuće iu Olimpiji. Uveo je nove i veće poreze, uzrokujući masovne javne pobune. Godine 64. poslije Krista, kada je veliki požar zahvatio Rim, proširile su se glasine da ga je podmetnuo sam Neron. Kad je svrgnut, nevoljko je počinio samoubojstvo.

OHRID: Uz obalu Ohridskog jezera nalazi se grad, luka i poznato ljetovalište, koje se spominje još u 3. stoljeću nove ere. Grad se posebno razvio u 10. i 11. stoljeću kada je bio prijestolnica makedonskog cara Samuela. Ljubitelji povijesti znaju da u Ohridu postoji oko 20 starih crkava i samostana. Ljubitelji hrane dobro poznaju ohridsku pastrvu, a sujetni ženski svijet kupuje nakit od čuvenih ohridskih bisera.

PETAR PETROVIĆ NJEGOŠ: Vladika i vladar Crne Gore, jedan od najvećih jugoslavenskih pjesnika, živio je od 1813. do 1851. Kao mlad vladar uredio je unutrašnje političke prilike, uveo poreze, uspostavio sudove, osigurao značajnu pomoć Rusije Crnoj Gori. Osnovao je prvu osnovnu školu i otvorio prvu tiskaru u svojoj zemlji. Nadahnut

narodnom poezijom, pisao je i pjesme o borbama protiv Turaka. Njegovo najpoznatije djelo je epska pjesma Gorski vijenac.

POD SLOBODNIM SUNCEM: Roman Frana Saleškog Finžgara ugodno je i uzbudljivo štivo koje nas upoznaje s događajima iz slovenske i slavenske povijesti. Glavni likovi su Iztok i Irena. Oni koji ih još ne znaju neka uzmu knjigu u ruke i nadoknade propušteno!

POSTOJNSKA JAMA: 16. najduža u svijetu i prva u Jugoslaviji po dužini. Otvara se odmah pokraj Postojne, podno Savice. Njegov istočni dio otkrili su spiljari u antičko doba, a danas ga posjećuju prvenstveno turisti. Do Postojnske jame prošetali su špiljarci, dok se moderni posjetitelji uz brojna čuda mogu provozati vlakom. Špilja je duga 16,4 kilometra, a turisti mogu istražiti oko 5 kilometara vlakom i pješice.

POTOČKA ZIJALKA: Na južnoj padini planine Olševe, u blizini austrijske granice, nalazi se kraška špilja Potočka zijalka. Stanovnici špilje otkrili su da je lako dostupna, suha i vrlo ugodna za stanovanje. U paleolitu je bio jako naseljen, o čemu svjedoče gomile kamenog oružja i koštanog oruđa, poput igala, koje su ostavili nekadašnji stanovnici, kao i stotine kostura špiljskog medvjeda koje su suvremeni istraživači pronašli u Potočkoj zijalki.

PULA: Najveći grad u Istri, smješten u dobro zaštićenom uvali na vrhu istarskog poluotoka. Nekada naselje u kojem su Rimljani živjeli i gradili, u Puli su ostali mnogi spomenici iz tog vremena, a najistaknutiji je Arena.

SCHÖNBRUNN: Jedna od ljepotica i znamenitosti glavnog grada Austrije, Beča, je barokna palača Schönbrunn, okružena prekrasnim parkom. Palača je dovršena 1744. godine za vrijeme vladavine Marije Terezije. Dugi niz godina služio je kao rezidencija austrijskih careva, a sada je u njemu muzej. Palača ima 1441 sobu, luksuzno namještenu u rokoko stilu.

LEKSIKON

SPLIT: Ovo je dragulj Jadrana, a najveća turistička atrakcija Splita je Dioklecijanova palača. Ova palača najznačajnija je tvorevina antičke arhitekture na području današnje Jugoslavije. Rimski car Dioklecijan dao ju je sagraditi oko 300. godine nedaleko Salone, glavnog grada rimske provincije Dalmacije. Palača ima oblik nepravilnog četverokuta, a prostire se na površini od 30.000 četvornih metara. S jedne strane palača graniči s morem, dok je s druge tri strane opasuju debeli obrambeni zidovi. Palača, koja je služila i kao utvrda, često je pružala utočište lokalnom stanovništvu od napadača.

TEODORA: Bizantska carica bila je supruga cara Justinijana. Bila je poznata po svojoj ljepoti, a prije udaje je bila cirkuska glumica. Imala je snažan utjecaj na politiku svoga supruga. Ako želite vidjeti Teodoru, trebali biste posjetiti Ravennu, gdje je prikazana u mozaiku. Ako želite čitati o njoj, uzmite Finžgarov roman Pod slobodnim suncem.

TRIGLAV: Najviši vrh Julijskih Alpa i cijele Jugoslavije, visok 2863 metra. Planina ima tri vrha, tri glave, po čemu je i dobila ime. Triglav je popularna hodočasnička ruta za planinare i ljubitelje prirode iz cijele Jugoslavije. Osobito se časnim smatra barem jednom u životu popeti se na njegov najviši vrh i stići do Aljaževe kule podignute 1875. godine.

VILA RAVIOLA: Dobra vila, mitsko biće iz srpskih narodnih pjesama. Raviola se pojavljuje uz Kraljevića Marka. Živi u planinama, a njezina misija je njegovati ranjene junake i vraćati im snagu za nove bitke s Turcima.

VUK STEFANOVIĆ KARADŽIĆ: Veliki reformator srpske kulture, bio je samouk. U Beču je upoznao Jerneja Kopitara koji ga je potaknuo da počne skupljati narodne pjesme i drugo folklorno blago. U isto vrijeme Karadžić je počeo sastavljati pravopis i zadubio se u srpski jezik. Imao je mnogo sljedbenika i protivnika. Bio je počasni doktor Sveučilišta u Jeni, a srpske narodne pjesme postale su poznate diljem Europe pošto ih je Vuk objavio u brojnim zbirkama. Pod njegovim su se utjecajem Hrvati i Srbi ujedinili za zajednički književni jezik.

ZELENA ŽABA DRVEĆA: Žaba svijetle zelene boje koja živi na drveću, izrazitog i karakterističnog glasa. Kad zove, ljudi znaju da će kiša uskoro. Ponekad se zelena žaba uhvati, stavi u staklenu teglu, a po ponašanju se predviđa vrijeme. Stoga je zelena žaba donekle životinjski barometar.

PRIČA O MARTINU KRPANU: Martin Krpan bio je snažan čovjek iz Vrha pri Svetoj Trojici. Malom je kobilom švercao sol iz mora, što je u to vrijeme bilo zabranjeno. Jednog dana naiđe na carevu kočiju. Uklonio ga je s puta podižući svoju kobilu i teret s ceste. Car je bio očaran takvom snagom. Kad je silni Brdavs došao do Beča i nijedan ga junak nije mogao pobijediti, car je pozvao Martina Krpana. Stigao je Krpan s kobilom, uzeo mu koljački nož, posjekao jednu ili dvije lipe i porazio Brdavsa. Iz zahvalnosti, car mu je ponudio svoju kćer za ženu. No, Krpan je izabrao bolju nagradu: dozvolu za prijevoz soli. Dakle, više nije bio švercer.

Izvori:

Opća enciklopedija jugoslavije

Leksikografski zavod

Mala opća enciklopedija (Državna naklada Slovenska kuća)

Slovenski pravopis (Državna založba Slovenije)

Fran Levstik: Martin Krpan

Fran Saleški Finžgar: Pod slobodnim suncem

Petar Petrović Njegoš: Gorski vijenac

Janez Vajkard Valvasor: Slava vojvodine Kranjske

Leksikon Cankarjeve naklade

KONTRABANT 2

DOBRODOŠLI, AVANTURISTI!

Dobrodošli u drugu slovensku igru koju su 1984. godine osmislili Žiga Turk i Matevž Kmet za najpopularnije mikroročunalo u tadašnjoj Jugoslaviji, Sinclairov ZX Spectrum.

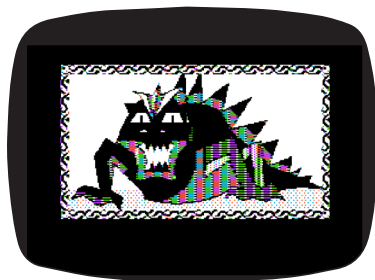
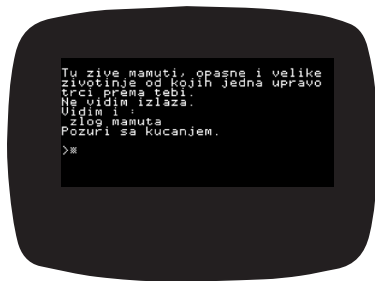
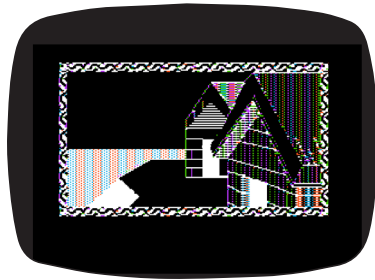
Oduševljeni smo što možemo najaviti izlazak naše najnovije tekstualne avanturističke igre, posebno dizajnirane za klasični Apple II. Možete ga igrati na pravom računalu ili na Apple II emulatoru. Upravljajte igrom jednostavnim pututama i krenite na nezaboravno putovanje.

PUTOVANJE

Unutar računala, u crnim kutijama, leži zemlja koju treba istražiti. Iskusni "avanturisti" crtaju karte kako bi u svakom trenutku znali gdje trebaju zakoračiti. U zemlji su skriveni predmeti bez kojih bi opstanak bio nemoguć. Neki predmeti leže na tlu, pa ih podignite - mogli bi dobro doći. Većinu stvari ćete, međutim, steći mijenjajući ih za ono što imate. Na primjer, ako netko drhti od hladnoće, a vi imate koštanu iglu i jelenje kože, sašijte jelenje kože da napravite odijelo.

Cilj KONTRABANTA 2 je pronaći vrata 2000. godine i ući. Računala su naša budućnost. Vidjet ćete, duga može biti vrlo korisna stvar čak iu kamenom dobu. U ovoj avanturističkoj igri nećete morati uložiti nikakav napor. Vaš elektronički prijatelj otputovat će u zemlju silicijskih čipova. Recite mu što da radi jednostavnim naredbama, a on će vam na ekranu reći što vidi i što može učiniti.

Sretna avantura!

Apple II verzija Brutal Deluxe Software
(Antoine Vignau & Olivier Zardini) i Janez J. Starc © 2025

BRUTAL DELUXE